

ЖАСТАР ПОЭЗИЯСЫ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Ә.Д. Қабылов

АҢДАТПА

Ұлттық құндылықтар – әрбір ұлттың өмір салты мен рухани болмысындағы ғасырлар бойы қалыптасып, ұрпақтан-ұрпаққа мирас болып келе жатқан қағидаттар жүйесі. Әрбір халықтың тарихи даму кезеңінде сұрыпталып сыннан өткен, ең қымбат мұра ретінде жинақтаған құндылықтары – ана тілі мен тарихи танымы, рухани және адами қасиеттері, моральдық нормалары, салт-санасы мен дәстүрлі ұстанымдары сол халықтың ұлттық идеясының негізін құрайды. Ұлттық құндылықтар халықтың өмірінде ерекше орын алып, жаңа ұрпақ үшін маңызды тәрбие көзі болып табылады. Халықтың өмір тәжірибесі арқылы ғасырлар бойы қалыптасқан рухани құндылықтар қоғам дамыған сайын жаңа нышан-сипаттармен толығып, заман талабына орай жетіліп отырады. Қазіргідей жаһандану жағдайында әлемдік қауымдастыққа әр халық өзінің ұлы рухани қазынасы – тілі, ділі, тарихы, салт-дәстүрі, әдебиеті мен өнері секілді рухани байлығын жаңғырта отырып кіріккенде ғана ұлттық сипатын сақтап қала алады. Өйткені, ұлттық тәрбиенің негізі болып табылатын асыл рухани құндылықтар – дәстүр мен заманәуи тенденцияларды жалғастырып, бүгін мен болашақтың арасындағы алтын көпір ретінде ізгілік пен моральдық тұрақтылықты сақтауға кепіл болатын алтын арқау. Ол әрбір ұлт өкілінің адамдық қасиетін нығайтып, жанын асылдандыра түсетін, халықтың даналық ой-тұжырымдарынан туындап, ұдайы жаңғырып отыратын жасампаз ережелер мен қағидаларды құрайды. Қазақы дүниетаным, ақыл-ой, салт-дәстүр, тағылымдық ұлағат халық тәжірибесінен өріс алып, ғасырлар бойы шыңдалып қалыптасқан. Сол сан ғасырлық ұлттық тәрбиенің негіздеріне сүйеніп, ұлттық құндылықтарды ұлықтайтын, насихаттайтын және жас ұрпақтың санасына сіңіретін ең бір пәрменді құрал – көркем әдебиет болса, соның ішінде поэзияның алар орны ерекше. Мақалада маңғыстаулық жас ақын қыздар Гүләйім Дәуітбаева мен Нұргүл Маулинаның өлең-жырларындағы ұлттық құндылықтардың орны пайымдалады. Автор осы ақындардың шығармаларын талдай отырып, олардың танымдық және тәрбиелік маңызын қарастырады, ұлттық сана-сезімді қалыптастырып, ұлттық мүддеге қызмет етудегі ролін зерделейді. Поэзиялық мәтіндердегі ұлттық ұғымдар мен ой-тұжырымдардың мәні әдеби, философиялық, психологиялық тұрғыдан сараланып, жастар шығармашылығының концептуалдық бағдарына баға беріледі.

Түйін сөздер: ұлттық құндылықтар, поэзия, жастар шығармашылығы, дәстүр, қазіргі заман, сабақтастық, мазмұн мен идея, көркемдік.

Ш. Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті
Ақтау, Қазақстан

Автор-корреспондент:
Ә.Д. Қабылов,
adlet_kabylov@mail.ru

Мақаланың сілтемесі:
Қабылов Ә.Д. Жастар поэзиясы және ұлттық құндылықтар // Адам әлемі. – 2023. – № 2 (96). – Б. 14-24.

Молодежная поэзия и национальные ценности

Аннотация. Национальные ценности – это система принципов, формировавшихся веками и передающихся из поколения в поколение в образе жизни и духовности каждого народа. Ценности каждого народа, отобранные и испытанные в период исторического развития, накопленные как ценнейшее наследие: – родной язык и историческая память, духовные и человеческие качества, нравственные нормы, обычаи и традиционные устои – составляют основу национального представления об этом народе. Национальные ценности занимают особое место в жизни народа и являются важным источником воспитания нового поколения. Духовные ценности, формировавшиеся веками через жизненный опыт народа, по мере развития общества пополняются новыми символами и созревают в соответствии с современными требованиями. В современном глобализованном мире каждый народ может сохранить свой национальный характер только тогда, когда он интегрируется в мировое сообщество, возрождая свои великие духовные сокровища – язык, менталитет, историю, традиции, литературу и искусство. Ведь благородные духовные ценности, лежащие в основе национального образования, являются золотым лучом, продолжающим традиции и современные тенденции и гарантирующим сохранение добра и нравственной устойчивости, как золотой мостик между сегодняшним и будущим. Он создает создательные правила и принципы, укрепляющие человеческие качества каждой нации, питающие душу, возникающие из мудрости народа и постоянно обновляющиеся. Казахское мировоззрение, менталитет, обычаи, традиции и учения формировались и укреплялись веками. Одним из действенных инструментов прославления, пропаганды и привития национальных ценностей в сознании подрастающего поколения, опирающихся на основы многовекового национального воспитания, является художественная литература, в том числе поэзия. В статье раскрывается роль национальных ценностей в стихах молодых мангистауских поэтов Гулайым Даутбаевой и Нургуль Маулиной. Анализируя произведения этих поэтов, автор рассматривает их познавательное и воспитательное значение, роль в формировании национального самосознания и служении национальным интересам. В литературоведческом, философском, психологическом плане анализируется сущность национальных понятий и идей в поэтических текстах, дается оценка концептуальной направленности творчества молодых поэтов.

Ключевые слова: национальные ценности, поэзия, творчество молодых, традиция, современность, преемственность, содержание и идея, художественность.

Youth Poetry and National Values

Abstract. National values are a system of principles that have been formed over the centuries and passed down from generation to generation in the way of life and spirituality of every people. The values of each people, selected and tested during the period of historical development, accumulated as the most valuable heritage - the native language and historical memory, spiritual and human qualities, moral norms, customs and traditional foundations form the basis of the national idea of this people. National values occupy a special place in the life of the people and are an important source of education for the new generation. Spiritual values that have been formed over the centuries through the life experience of the people, as society develops, are replenished with new symbols and mature in accordance with modern requirements. In today's globalized world, each nation can preserve its national character only when it integrates into the world community, reviving its great spiritual treasures – language, mentality, history, traditions, literature and art. After all, the noble spiritual values that underlie national education are a golden ray that continues traditions and modern trends and guarantees the preservation of goodness and moral stability, like a golden bridge between today and the future. It creates rules and principles that strengthen the human qualities of each nation, nourish the soul, arise from the wisdom of the people and are constantly renewed. The Kazakh worldview, mentality, customs, traditions and teachings have been formed and strengthened for centuries. One of the effective tools for glorifying, promoting and instilling national values in the minds of the younger generation, based on the foundations of centuries-old national education, is fiction, including poetry. The article reveals the role of national values in the poems of young Mangistau poets Gulayim Dautbayeva and Nurgul Maulina. Analyzing the works of these poets, the author examines their cognitive and educational value, their role in the formation of national identity and serving national interests. In literary, philosophical, psychological terms, the essence of national concepts and ideas in poetic texts is analyzed, an assessment is made of the conceptual orientation of the work of young poets.

Key words: National Values, Poetry, Youth Creativity, Tradition, Modernity, Continuity, Content And Idea, Artistry.

Kіpіcne

Тәуелсіздікке қол жеткізгеннен бері елімізде үлкен өзгерістер орын алғаны белгілі. Әсіресе, әлеуметтік саладағы, рухани жаңғыру бағытындағы өрлеудің жөні бөлек. Кеңестік саясаттың, коммунистік идеологияның ықпалынан құтылып, еркіндік алғаннан кейін әдебиеттегі цензура да жойылып, ұлттық мұраларымызға тереңдей үңіле бастадық. Әдебиетіміздің ақтаңдақ беттері ашылып, тыйым салынған рухани мұралар қайта оралып, халқымен қауышты.

Өтпелі кезеңнің қиындықтарына қарамастан, әдебиет пен өнерде айтарлықтай серпіліс болды. Көрнекті ақын жазушыларымызтың тақырыптарға қалам тартып, жаңа белестерді игеруге кірісті. Тыйым салынған тақырыптардың шымылдығы алынып, халық тарихының жабық жатқан қабаттарына сүрлеу салынды. Елді елең еткізген жаңа шығармалар туып жатты. Әдебиеттің көркемдік сапасы да артып, бұрынғыдай тақырып қуып, насихаттық мақсатты ғана көздейтін кезең артта қалып, көркемдік сапасы жоғары, жаңа әдеби әдіс-тәсілдерге негізделген заманәуи шығармалар дүниеге келе бастады.

Жаңа заман жаңа есімдерді тудырады. Елге белгілі, оқырмандарға етене таныс танымал қаламгерлердің ізін қуып, әдебиетке жастар келе бастады. Тәуелсіздіктің отыз жылында ақын-жазушылардың тұтас бір буыны өсіп шықты. Олар әдебиетке белгілі дәрежеде дайындықпен келіп, өз үндерін білдіріп жатты. Бірте-бірте тәжірибе жинап, әдебиет әлемінде өздерін таныта бастады.

Кезінде көрнекті ақын Т. Медетбеков өзінің «Алтын көпірліктер» деген көлемді мақаласында Тәуелсіздік бастауында әдебиетке келіп, ұлттық поэзияның өрісін кеңейткен, оқырмандар көңілінде үлкен үміт сәулесін оятып және сол үдеден шыға білген талантты жастар шығармашылығына оң баға берген болатын: «...Ол толқын сол бір сапырылысы да, алыс-жұлысы да көп, бүкіл ел тауқыметті, таршылық заманды басынан өткеріп жатқан тұста,

көп ақын-жазушыларымыз не істерін білмей абдырап, дағдарып, қаламы мен қағазынан көз жазып қалғандай болған кезеңде ұлы Мәртебелі поэзияның кешегі жағалауын ертеңге, яғни бүгінгі жағалауға қосқан көпір міндетін атқарды. Шын мәнінде алтын көпір бола білді», – деп жазған еді ол [1, 197 б.]. Темірхан ақын ондай таланттардың қатарында М. Райымбекұлы, Ә. Балқыбек, Ж. Сәрсек, Б. Бабажанұлы, Н. Қуантайұлы, Б. Айтболатұлы, Ә. Шегебай, Б. Беделханұлы, Д. Берікқажыұлы, Б. Алдияр, А. Темірбай, Т. Толқынқызы, А. Әбдірасылқызы және т.б. секілді жас толқын ақындарды атап өтіп, олардың жырларын талдай отырып, оң баға берген болатын. Бұлар қазір ұлттық поэзиямыздың алғы шебіндегі таланттар болып қалыптасты.

Маңғыстаудай таланттарға бай өлкеде Тәуелсіздік жылдарында ақындардың тұтас буыны өсіп жетілді. Олардың алды қырықтан асып, бірлі-жарым жинақтарын да шығарып үлгерді. Солардың арасынан өзіндік өлең өрнегімен көпшілікке танылып, оқырманын елең еткізіп жүрген ақын қыздарымыз Нұргүл Майлина мен Гүләйім Дәуітбаева поэзиясындағы ерекшеліктердің бірі – ұлттық құндылықтардың ұлықталуы, өскелең өмір арнасында ата-бабалар салт-дәстүрі мен ұлттық сананың берік орнығуы үшін поэзияның қуатын пайдалануы дер едік.

Әдіснама

Поэзиялық шығармаларды пайымдауда зерттеудің тақырыбы мен мақсат-міндеттеріне орай көркем мәтінді филологиялық талдау басты назарға алынады. Зерттеу материалының негізіне шетелдік және отандық әдебиетші ғалымдардың поэзия, оның ішінде лирика табиғаты туралы еңбектері әдіснамалық тұғыр ретінде қарастырылады. Солардың негізінде авторлар өлең-толғауларының ерекшеліктері талданып, әдеби-теориялық тұрғыдан зерделенеді. Негізінен ақын өлеңдерінің тақырыптық-идеялық, көркемдік ерекшеліктеріне, лирикалық кейіпкер та-

биғатына, өлеңдегі идеялық нысан мен көркемдік өрнектерге назар аударылады. Зерттеу барысында жас ақындар поэзиясының көркемдік ерекшеліктерін танытатын, ақын шеберлігінің сырын түсінуге септесетін әдеби талдау, тарихи-функционалдық, психологиялық, герменевтикалық, салыстырмалы-тарихи зерттеу әдістері пайдаланылды.

Тарихи-функционалдық әдіс жазушының өмір сүрген кезеңінің ерекшелігіне орай өлеңдерінің идеялық сипатын, тақырыптық ауқымын, ондағы заман көріністерінің сырын пайымдауға мүмкіндік береді. Психологиялық әдіс автор мен лирикалық кейіпкердің ішкі әлеміне барлау жасап, олардың күйініш-сүйінішінің сырын тануға септеседі. Герменевтикалық әдіске сүйеніп, қаламгер поэзиясының идеялық-тақырыптық мазмұнын ұғынып, сол арқылы авторлық концепцияның мәнін ұғынып, шығарма өзегінде жатқан ой арналарын танимыз. Ал салыстырмалы-тарихи әдіс автордың ақындармен үндестігін, жақындығы мен ерекшеліктерін аңғаруға мүмкіндік береді. Олар сомдаған дүние бейнесінің бірегейлік сипаттары ашылады.

Мақалада жастар поэзиясындағы ұлттық құндылықтардың орны турасындағы мәселеге концептуалдық және антропологиялық тұрғыдан талдау жасалды. Мәселе қазіргі заман, қоғам мен адам бойындағы ұлттық салт-дәстүр, тарихи сана, халықтық ұғым-түсініктер мен ата дәстүрге адалдық турасында болғандықтан, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды игерудегі тарихи және заманәуи тенденцияларды көркем сараптап, поэзияның күшін танымдық әрі тәрбиелік мақсатқа жұмылдырудағы ақындардың мақсатты әлеуетін жүзеге асыру барысындағы эк-зистенциялық толғаныстарын талқылауға мән беріледі. Поэзиялық мәтіндерді филологиялық тұрғыдан зерттеп, ондағы философиялық, психологиялық және әлеуметтік мағынаны ашу қоғамдық болмыс пен өмірдің мәні туралы гносеологиялық сауалдарды толыққанды зерттеуге мүмкіндік береді. Бұл қоғамдық ортадағы жастардың өзін-

өзі тануы мен рухани әлеуетін жүзеге асыруға деген ізденістеріне әлеуметтік тұрғыдан бағыт берудің жолы болып табылмақ. Мақалада авторлардың жеке жыр жинағы мен жас ақындар антологиясына енген шығармалары пайдаланылды.

Негізгі бөлім

Мемлекетіміздің басшысы Қ.К. Тоқаев өзінің «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласында: «Әрбір халық өзінің арғы-бергі тарихын өзі жазуға тиіс. Бөтен идеологияның жетегімен жүруге болмайды. Ұлттық мүдде тұрғысынан жазылған шежіре ұрпақтың санасын оятып, ұлттың жадын жаңғыртуға мүмкіндік береді» [2], – деген болатын.

Қазіргі жас ақындар – тәуелсіздік кезеңінің перзенттері. Олардың көпшілігі кеңестік кезеңнің соңғы онжылдығында дүниеге келсе де, ес біліп, өлең жазуға араласа бастауы сол 90-жылдардағы тәуелсіздік шұғыласынан басталады. Сондықтан, олардың өлеңдерінің тақырыптары да, көтерген проблемасы мен идеялық нысаны да соған сай, уақытына лайық болуы заңды. Кеңестік цензурадан арылып, алыс-жақын елдердегі, жалпы өркениеттік жаңалықтардан хабардар, әдеби әдіс-тәсілдер мен ағымдарға жол ашылған тұста, жастардың да сондай жаңа үрдістерден үйреніп, қаламдарын ұштай түсуі орынды. Алайда, жас ақындардың шығармаларын шолып шықсақ, олардың шығармашылығында ұлттық негіздің молырақ жатқанын айқын аңғарамыз. Әсіресе, ауыз әдебиетінен басталатын ұлттық сөз өнерімізде терең тамыр жайған бейнелеу тәсілдері, тақырыптың қамтылу аймағы, ақын-жыраулар үлгісі мен классикалық және заманәуи белгілі ақындардың шығармашылық мәнеріне еліктеу, солардан үлгі алудың үлесі басым болып келеді.

Жалпы, бүкіл қазақ елінің шығармашылық әлеуетіндегі тақырыптық-идеялық, көркемдік-стильдік әлеует ортақ болғанымен, әр өңірдің ақындарында елеулі-елеусіз кейбір сипаттардың болатынын жоққа шығара

алмаймыз. Ол сол жердің табиғаты мен тұрмыстық жағдайына, халықтық дәстүрлеріне, тұрғын халықтың менталитеті мен рухани құндылықтарына т.б. жағдайларға байланысты болса керек. Поэзиядағы ақындық мінезді де қалыптастыратын сондай орта, өңірлік мектептердің ықпалы болмақ.

Қазіргі маңғыстаулық жас ақындар туралы: «Оларды ашып оқи бастағаннан ақ кілең бір айтатынын бүкпей, аңғардан соққан желдей боп аңқылдап сөйлейтін, ешкімді де тосырқамай, айтатынын ағылтегіл ақтара салатын нағыз маңғыстаулық мінезден тұратын жырларға тап болдым. Табиғатпен астасып, тіршілікпен қабысып, жан-жүрегіңмен етене жақынындай боп қабысып кететін ол жырларды оқығанда таң жарығын көрген салбұрындай сілкініп кететінім рас», – деп жазған болатын көрнекті ақын Т. Медетбек маңғыстаулық жас ақындардың «Маңғыстау мақамдары» атты жыр жинағына жазған алғысөзінде [3, 3 б.].

Қазіргі маңғыстаулық ақындар поэзиясының тақырыптары әр алуан. Поэзияның мәңгілік тақырыптары бар да, әр кезеңде әдебиетте алға шығатын өзекті тақырыптар болады. Ол сол кезеңнің қоғамдық-әлеуметтік жағдайларына, азаматтық қоғамның даму бағдарына, қоғамдағы басым құндылықтар мен ықпалды тенденцияларға байланысты орын алады. Біздің өмір сүріп отырған кезеңіміздің де ортақ тақырыптары жетерлік десек, солардың қай-қайсысына да жастардың қалам сілтері айқын.

Ғасырлар бойы ұмтылып, күреспен жеткен тәуелсіздіктің жолы бөлек. Сол себепті тәуелсіздік тақырыбының поэзияның басында тұруы – заңды құбылыс. Бұл туралы көрнекті ақын, әдебиетші ғалым Ш.Сариев: «Қазіргі қазақ ақындары – тәуелсіз елдің ақындары. Ақын жүрегі – халқын, ел-жұртын, Ұлы Отанын жан-тәнімен сүйетін жүрек. Бізге тәуелсіздік алып берген бостандық – ұлтжандылық идеясы. Сондықтан қазір ұлтын сүйген ақын үшін Тәуелсіздік туымызды ардақтап, ұлтымызды ұлағатқа бастарлық, хал-

қымызға қайрат-жігер берерлік поэзияның туын көкке көтеретін шақ. Әрбір жанды шуаққа бөлеп, тірліктің тауқыметінен арырарлықтай күш-қуат берерлік ұлттық рухтағы поэзияның заманы. Тәуелсіздікті нығайта беру жолында өжет ұрпақты жігерлендіретін поэзияның дәуірі», – деп жазған еді [4, 326-327 б.].

Тәуелсіздік тақырыбы – жас ақындардың қай-қайсысының да өлең-жырларына ортақ болғанмен, оларды жырлау мәнері, мәселеге зер салу орайы, шымырқанған көңіл ауанын көркемдікпен алып шығуы әрқалай. Десек те, ортақ ой, ортақ тілек, ортақ мақсат бір арнаға құйылып, бір нүктеге түйісіп жатады. Ол – тәуелсіздіктің қуанышы, оны баянды қылу жолында елді бірлікке, ынтымаққа шақыру, тәуелсіздікті қадірлеу, оның мәңгілігі жолында аянбай еңбек етуге үндеу идеясы.

Тәуелсіздік жылдарындағы жас ақындарымыздың ерекше шабытпен жырлап келе жатқан тақырыптарының бірі – ұлттық құндылықтарды ұлықтау, халқымыз-дың ана тілі мен салт-дәстүрін сақтау, ата тарихымызға құрметпен қарау. Бұл тақырыптың аса жылылықпен аталып, жоғары көтере жырлануының өзіндік себептері бар. Өйткені, кешегі кеңестік кезеңде аз халықтардың тарихы мансұқталып, олардың тілі мен діні, салт-дәстүрі құрметтелмей, аяқасты болғаны белгілі. Тәуелсіздік алғаннан кейін әр ұлт өзінің өткеніне көз жіберіп, ұлт болып қалу үшін өзінің тарихын біліп, ана тілі мен салт-дәстүрін сақтап, дамыту керектігін түсініп, сол мақсатта әрекет ете бастады. Рухани саладағы барлық бірінші кезектегі іс-шаралар осы мәселеге бағытталды. Мұны жас талапкерлер де жақсы ұғынып, балғын таланттарын осы мәселеге арнауы заңды. Сондай жас таланттардың өкілі ретінде маңғыстаулық ақын қыздар Нұргүл Майлина мен Гүләйім Дәуітбаева жырларында да ұлттық құндылықтардың орны ерекше екенін көреміз.

Дарынды ақын қыздардың бірі Гүләйім Дәуітбаеваның жырлары Маңғыстаудың даласы мен табиға-

тындай кең тынысты да өршіл болып келеді. Поэзияның парасатына ден қойған ақын өлеңді жүректен шығарып жазуға тырысады. Ол үшін не болса соны өлең қылу – өнер емес, шынайы поэзия жазбасыңа қоймайтын дүние сырларын өзектен өткізіп барып жазу екендігін жақсы ұғынады. «Өлең патшалығына бас ұру» өлеңінде әуелі өлең өлкесін барлап, поэзия деген ұлы өнердің жалын ұстауға тайсақтаған жандай еміне енген көңілін бірте-бірте өлең құдіретін түсініп, қаламы ұшталып, жыр додасына енгеннен кейінгі күңіл күйімен әсерленіп: «Поэзия! / Жартысы болшы жанымның, / Жаршысы болшы ар-үннің, / Жүрегім – сенің баспанаң, / Билігім сенде, бағындым!» [5, 58 б.] – деп, поэзиямен туысып кеткенін паш етеді әрі осы өлкеден жаны жай тауып, әрі өлеңнің алдындағы жауапкершілігін сезінген поэзия жауынгерінше адалдыққа ант беріп, музадан медет сұрайды. Оның «Қаламға табыну», «Қоңыр өлең», «Жыр-дәрі», «Жырым – менің жан айнама» сияқты өлеңдерінде өлеңмен тілдесе отырып, көңілдегі қуанышы мен күдігін, сыры мен мұңын бөлісуге әзір екенін білдіреді. Мұны қазақ халқының өлең сөзге деген ерекше ықыласынан бастау алатын ұлттық қасиет, өлең құдіретіне бас иіп, құрмет тұтатын ақындық стихияның көрінісі деп білеміз.

Гүләйім – қоғамдық-саяси тақырыптарға да еркін қалам тартатын ақын. Ел өміріндегі елеулі оқиғаларға үн қосу, тарихтың кейбір ұтырлы кезеңдері мен оның ел есінде қалған іздері туралы жазған өлең, баллада, поэмалары бар. Оның туған жер тақырыбына жазылған «Тәуелсіздік жыры», «Астанаға», «Ақтау», «Қара маржан», «Отпанда» сынды өлеңдері бүгінгі тәуелсіз еліміздің қарыштап дамуын, азаттық жылдардағы ел өміріндегі өзгерістерді, туған дер мен атакүлдік мекенге деген перзенттік махаббатты паш етіп, өзіндік мәнерімен тебіренетеді.

Ақынның «Махамбет» өлеңінде ер Махамбеттің рухымен сырласа отырып, халықтың бүгінгі өмірімен байланысты іздейді. Батырдың ел үшін «ерулі атқа

ер салып, егеулі найза қолға алып», теңдік іздеп жорытқан заманы мен бүгінгі тәуелсіздік алып, азаттыққа жеткен кезеңнің айырмашылығы болса да, қараша халықтың Махамбетше ойын батыл айтып, теңдік сұрайтын қауқары болмай отырған қазіргі халына пұшайман болады. Әуелі: «Қайырылып мойын бұрмаған, / Қазақты тыңдап тұр ғалам. / Текті ұлды туып тамсанттың / Құрсағы құтты сұр далам», – деп құтты далаға мінәжар етіп, Махамбеттік ерлік жолдарын еске түсіріп алады да, соңында: «Сен өлдің жаудың қолында, / Намыс пен ардың жолында. / Біз бықсып барып сөнерміз, / Айналып тәлкек-ойынға. / Жүрегім болды мұң-таспа, / Қаһарман ата, Сіз басқа. / Көңкілдеп өтер күндері / Шерменде болған біз – қасқа» [5, 88 б.], – деп тұжырымдайды.

Батырлық пен ерлік – ұлттық поэзиямыздағы ежелден келе жатқан, отаншылдық пен елшілдікпен тұтасып жатқан қасиетті тақырыптардың бірі. Гүләйім «Сүйінғара сыбаға» өлеңінде Адай елінің атақты батыры Сүйінғараның намыскер болмысын, ол туралы аңызда айтылатын «сыбаға» дәстүрін жырға қосса, «Күйініш» балладасында Әбілқайыр ханның өлімі үшін кек қуған Бопайдың төркіндерін бастап келген Шотан батырдың Барақ сұлтаннан кек қайтаруын бейнелейді. Өлеңнен ұлт тарихымен астасып жатқан елдік пен ерлік, ар мен намыс, адамгершілік пен абырой секілді құндылықтардың маңызын танимыз.

Ақындық шығармашалықта лирикалық кейіпкердің орны мен маңызы ерекше. Өлеңде өз атынан сөйлеуші кейіпкер – негізінен осы лирикалық кейіпкер ретінде оқырманымен сырласады, өзінің ішкі ғаламындағы жан сырын жайып салады. Г.В.Гегель айтқандай: «Бейнеленетін нысанаға (объектіге) суреткердің шынайы субъективтік қызығушылығының бір қыры – оның өзін танытқысы келуі. Оған дайын күйіндегі шығармадан гөрі жаңадан туатын субъект арқылы өзін-өзі танытатын шығарма жазу артық» [6, 50 б.].

Ақындар заман мен қоғам жайлы жыр толғағанда, осылайша өз атынан

сөйлегенмен, В.Г.Белинский, «ақын өзі туралы айтса да, ол жалпы халықтың атынан сөйлеуге бейім» [7, 234 б.] болатынын көреміз. Өйткені, ақынның толғайтыны – жеке өзінің ғана емес, жалпы қоғамның жайы, адамдардың тағдыры. Сондықтан жас ақындар да қоғамның бүгінгі жайын, түрлі проблемаларды жырлауды назардан тыс қалдырмайды.

Г.Дәулетбаева «Маңғыстауға мұң шағу» өлеңінде: «Ей, Маңғыстау! / Сенде тудым – бұл мәңгілік мәртебем, / Меншігімдей көрінеді әр төбең. / Жүрегімнің жыр-қауызын жарғызып, / Дәл өзіндей туса деп ем мәрт өлең!» – деген туған өлкеге деген перзенттік махаббатын поэзияға іңкәрлік сезімімен сабақтастыра бастайды да, Маңғыстаудың қазіргі жайын – дархан даланың ең байлығының қызығын дегергілікті тұрғындарына бұйырмай, келімсектердің қойны-қонышын толтыра қомағайлана ұрлауына ренішін жеткізіп, туған даласына мұң шағады: «...Бауырыңа келімсектер таласар, / Өле кетсем, – жоқ қимасым санасар. / «Тірлігінде жылымады бойы» деп, / Бір-ақ уыс топырағыңмен жаба сал» [5, 116 б.], – деп элегиялық-мұңды әуенмен аяқтайды.

Бұл жерде ақынның туған жерді жырлай отырып, оның басындағы проблеманы көтеруі – автордың азаматтық позициясымен астасып жатқан күрделі құбылыс. Белгілі ғалым В.В.Виноградов айтқандай: «Әлбетте, автордың тақырыпқа жай ғана қатынасынан гөрі «автор образы» әлдеқайда терең, кең әрі жан-жақты болмақ» [8, 215 б.]. Демек, авторлық қатынас тек автордың өз күйін ғана емес, оның ең жақын рухани әлемін, өзі өмір сүріп отырған кеңістігін, қоғамы мен заманының жайын өзегінен өткізе терең қамтып отырады. Гүләйім жырларында мұндай ұлтының жоғын жоқтап, санасына сәуле түсіруге тырысқан патриоттық сарынмен суарылған жолдар жиі ұшырасады.

Әдебиеттегі өзінің қадамын нықтап, оқырмандарына жақсы танылып қалған жас ақын Нұргүл Маулианың нәзік ли-

рикасы кім-кімнің де жүрегіне жылы тиетін әсем айшықтарға толы. Ол өзінің алған тақырыбын терең зерттеп барып, қолына қалам алады. Айтайын дегенін еш бүкпесіз, бірақ ерекше тұспалмен, тосын реңк-бояулармен құбылтып отырып жеткізеді.

Оның жырлайтын тақырыбы да әр алуан. Ол жастық шақтың бейкүнә да нәзік сезімдерін, достық пен сүйіспеншілік қырларын жырласа, өмірдің сан алуан мәселелерін, адамдар арасындағы сыйластық пен қасиеттілікті, қазақтың қасиетті салт-дәстүрін тебірене толғайды. Сондай-ақ елге қадірлі, өзінің алдында да өнегесімен із қалдырған сыйлы жандардың жырға қосып, ризашылығын білдіреді. «Жібекке сыр, айтып жүріп Баянға ән, / Қалам тербеп, қауырсынын таянғам. / Сырларыма сырға тағып ақ шағыл, / Армандары ақ таңдарда оянғам. / ...Мәуелі бақ іздеп жүріп гүл-жаздан, / Мұнарадай мұнша ғашық Мұмтазға ән. / Құла түзде құйын сұрап сүйінші, / Ең алғашқы жырларымды құм жазған» [9, 4 б.], – деген жыр жолдарында нәзік сезімге елтіген жырға деген құштарлық та, өмірдің әр сәтінен өлең іздейтін ақындық шабыт та, алғаш поэзияға құштар еткен құла түздің құмды даласы болып келетін туған жерге деген сүйіспеншілік те бар.

Әр халықтың тарихы мен шежіресі – ата-бабадан келе жатқан тарихи оқиғалар мен жөн-жоралардың жиынтығы, аләдет-ғұрып пен салт-дәстүр – халықтың ғасырлар бойы жинақтаған озық тәжірибелері мен өнегелі істерінің қорытылған нәтижесі болса, ана тілі – солардың бәрін біздің ұрпаққа жеткізіп келген және өткеніміз бен келешегімізді жалғастыратын халқымыздың қарым-қатынас құралы. Ұлт боп ұйысу үшін осы негіздердің маңыздылығы әрбір саналы ұлт өкілі үшін түсінікті болуы керек. Мұның маңызын жас ақындарымыз өздерінше әр қырынан жырлап келеді.

Әсіресе, Нұргүл Маулианың қазақтың салт-дәстүрін суреттеуі ерекше. Оның өлеңдерінің атауларынан-ақ салттық поэзияның сарыны танылып тұрады. Мысалы, «Мұрындық»,

«Сексеуілдің селдіреген қатары», «Киіз үй», «Ұршық», «Жусан», «Шәй», «Сәукеле», «Сексеуіл», «Ертегі», «Кестелі орамал» т.б. өлең-жырларында жылы лиризммен қазақтың тұрмыс-салтындағы ұлттық нақыштарды, бұйымдарды, жол-жоралар мен әдет-ғұрып ережелерінің мәнін әдемі суреттейді. Ақын үшін қазақтың әрбір ұлттық салт-дәстүрінің, нышан-тәпсірінің орны бөлек. Оның жырлағанда ата-анадан көрген қасиет, бала кезден бойға біткен иба мен арнамыс, замандас апа-ағаларының сол жолды жалғастырып келе жатқан өнегесі – осылардың бәрі ақынның жастарға жол көрсетер әдемі жыр жолдарын тудыруға баспалдақтар іспетті.

Нұргүл – қазақтың дәстүрлі мәдениетінің құндылықтарын аса ықыласпен жырға қосып жүрген этнограф ақын. Маңғыстаудың Бейнеу секілді шығанда жатқан қазақы аулында өсіп, жастайынан ата-әжелердің тәрбиесін көріп, қаймағы бұзылмаған қазақы ортадан қазақы тәрбие алған ақын қыз сол халық өнері мен тұрмысының этнографиялық суреттерін ерекше шабытпен жырлайды және оны көзге елестетерліктей айқын-дықпен, жүрекке ұялайтындай образдылықпен бере біледі. Мысалы, «Киіз үй» өлеңінде қазақтың киіз үйін былайша суреттейді: «Кеудеме бір керемет күй құлады, / Сезімді сипат өтіп ұйқыдағы... / Жанымның жазиралы жайлауында / Ақ орда алты қанат үй тұрады. / ...Жалғанған оюлармен үзік арман, / Маржанын сұлулықтың сүзіп алған; / Ораулы шилері де қандай әсем, / Анамның саусағының ізі қалған. / Басына керегенің жанатты іліп, / Қиялмен бұрымымды тарап тұрып; / Өшпеуін түтінімнің тіледім мен, / Маздаған жерошаққа қарап тұрып» [9, 25 б.].

Бас-аяғы он шақты шумақтан тұратын осы өлеңде киіз үйдің ішкі жабдығы мен сыртқы құрылысы көркем суреттеліп, ата-бабадан қалған қасиетті мұраға деген автордың махаббаты көрінеді. Ұлттың материалдық мұрасын мақтаныш етумен қатар ұлттық сана мен менталитетке тән әдеп, салт, дәстүр құндылықтарын

жоғары көтере ұлықтайды.

Нұргүлдің қазақтың тұрмысына, әдет-ғұрыпы мен салт-дәстүріне арналған мұндай өлеңдерін оқығанда I. Жансүгіровтің этнографиялық өлеңдері еске түседі. Классик ақын «Қазақ үйдің тұрмысы» өлеңінде: «Ақ үйге алты қанат келсем кіріп, / Босаға, маңдайша мен табалдырық, / Кереге алты жапсар, алпыс уық, / Шаңырақ, күлдіреуіш оған жуық...», – деп киіз үйдің жабдықтары мен бұйымдарды түгендеп, ондаған заттардың атауын келтіре келе: «...Басқа түрлі жабдығын санай алмай / Сыртқы үзігін көрмекке кеттім шығып» [10, 16 б.], – деп түйіндеуші еді ғой.

Ілияс ақын, сондай-ақ, «Ұршық», «Қақпан», «Домбыра», «Сабын», «Сап-таяқ», «Көші-қон» секілді өлеңдерінде қазақ тұрмысына қажетті де қадірлі бұйымдарды қасиетті жәдігердей әдемі де әсерлі жырлаған. Мысалы «Ұршық» өлеңінде: «...Оймышты ұшқат, ырғай сап, / Ұршығым, сені қолға алам. / Ұршығым ұшқыр, нар тайлақ, / Жез бұйдалы желмаям. / Желмаям, желші, нар тайлақ, / Тартына берме тайтаңдап. / Тартына берсең тайтаңдап, / Тақымдап қоям қайта айдап» [10, 48 б.], – деп қазақтың қасиетті ұршығын әдемі суреттейді.

Ал Нұргүл де қазақтың жанын оның ата-бабасы тұтынған жәдігерлер мен ұстанған жолынан іздейді. Соны жеріне жеткізе айтып, жүрегіңе қондыра жырлай келіп, соңын ойлы-тәлімді шумақпен түйіндеп отырады. Мысалы, «Ұршық» өлеңінде: «...Көрінбей кетсе, құдіреттің де көзі өлер, / Аналар кеше әспеттеп жүрген өз-өнер. / Оймағың қайда қызыңа кесте үйретер, / Ұршығың қайда, жаулығың қайда, әжелер?» [9, 26 б.] – деп риторикалық сұрақ қойса, «Сәукеле» өлеңінде: «...Сағыныштан сары күз боп іреңім, / Елеңдеп тұрар түзге күреңім. / Жұпарын шашар жан сарайыма / Жусанның иісін іздеп жүремін» [9, 34 б.], – деп жан сырын жайып салады. «Ақ бесік» өлеңінде: «...Ән тыңдап әсем / Мақпалдай тұнық кешіңнен, / Жайнадым гүлдей / Өзіңдей жаннат бақта өсіп. / Анам да мұнда / Орамалына орап өсірген, / Армандарымның /

Құндағы болған ақ бесік!» [9, 33 б.] – деп ақ бесіктің даңқын көкке көтереді.

Туысқандық сезім, қазақтың ағайын-гершілігі – қазақ баласы үшін атадан келе жатқан бауырмалдықтың, мейірімділіктің бастауы болып табылатын қасиетті сезім. Сондықтан ақындарымыз қазақтың туысқандық сезімін жырлауды да ақындық борыш деп түсінеді. Мысалы, Н.Маулина «Ауылды аңсау» өлеңінде туған аулы Бейнеуге әркез асығып жетуінің себебін осы туған жердегі «ағаның үйі – ақ мешіттің» барлығымен түсіндіреді. Асыл аға мен аяулы жеңешенің образдарын «Қалбалаң қағып шығады ағам алдымнан, Ақтарып тастап ақ сүттей болған көңілін», «Мен аңсап жеттім ауылдың иісін, жеңеше, Жерошақ құрып, шайынды шоққа демдеші» деген жолдармен жеткізеді. Осындай қымбат жандардың асыл бейнелерін ақынның ауылға деген ыстық сағынышына орап тұжырымдайды: «... Ауылым десем, тұлпары жырдың дара кеп, / Таңдайға мынау тылсымнан лағыл тамады от. / Киесін ұрып табаным тиген мекеннің, / Жүрегім менің соғады менің «Дала» деп [9, 28 б.]

Қазақтың қадірлі сусыны, жай ғана сусын емес, әңгіме соғып, сыр ақтарып отырып ішетін, әсіресе әйел адамдардың өміріндегі орны бөлек шайдың кереметін жеңгесі Жаннатқа арнаған «Шәй» өлеңінде былай деп әдемі кестелейді: «...Алыс емес көрінеді-ау Ай да аса, / Жан жайлауын бұл қуаныш жайласа. / Балқаймақпен баптап іше білгенге, / Шәй да рахат, сексеуілге қайнаса! / Сол бір кезде сәл кідіріп айла сан, / Дүбірлетіп дархан дүние той жасар. / Ұмытып бар күйбең, күйкі тірлікті, / Самаурынның жанына кеп жайғасам...» [9, 32-б.]

Ал «Ата дәстүрді аңсау» өлеңінде Нұргүл ақын: «Білуге деген жақсы мен жаман арасын, / Ескілеу менің заманәуи көзқарасым. / Ата дәстүрді аяққа таптап, досым-ау, / Түсінбей жүрмін, қай жаққа кетіп барасың?» [9, 74 б.] – деп ата дәстүрден алшақтап бара жатқан замандастары мен жас буынға ренішін жеткізе отырып, бүгінгідей ешқандай жоқшылық пен таршылық көрмей өскен ұрпақтың

бойындағы ата жолын ұмытқан кейпін бірер мысалдармен шолып өтіп, ескерту жасайды: «...Айтқызып қойса, көсемсің өзің, шешенсің, / (Білігі жоққа айтылған ақыл – бекер, шын), / Иінағаштың салмағын сезбес иықтар / Тұрмыстың азмаз салмағын қайтіп көтерсін» [9, 54 б.]

«Ақынның өз тұлға-бейнесі оны тебіrentкен ой-сезімдерден, айтылып-баяндалып отырған өмірдегі әр алуан түрлі жағдайларға, қоғамдық мәселелерге, әр түрлі адамдардың іс-әрекеттеріне оның қатынасынан, берген бағасынан айқындала түсіп, жан-жақты толық көрінісін табады», – дейді әдебиеттанушы ғалым, қазақ өлеңінің теориясын зерттеуші З.Ахметов [11, 147 б.]

Ақын кей өлеңдерінде өмірдегі бар нәрселерді, құбылыстарды суреттей келе, оның астарлы мағынасына көз жіберіп, ұқсату арқылы басқа бір нәрсені сөз етуге де бейімділік танытады. Мысалы, ақынның «Мұрындық» аталатын өлеңінде қазақтың дәстүрлі шаруашылығы мен тұрмысындағы мұрындық пен ноқта секілді бұйымдардың қолданысын, мән-маңызын айта келе, былайша аяқтайды: «...Өтті жылдар, уақыт сырын ұғындық, / Бәрі өзгерді, қоғамға сай құбылдық: / Бір ағамның мойнында жүр ноқтасы, / Бір ағамның тұмсығында – мұрындық. / Ата-бабам мұра қылған жеті өнер, / Сын айтасың, қай ұрпағың көгерер? / Бөріктің басында жүр ноқтасы, / Ал, Орамал, жетекте де кете бер! [9, 14 б.]

Бұл өлеңде қазақтың шаруашылығында кезінде кеңінен қолданылған мұрындық, ноқта секілді малға кигізілетін бұйымдарды суреттей келе, енді оны астарлы мағынада алып, қазіргі кезде кейбір жігіттердің әйелдің сөзіне еріп, соның айтқанынын шықпайтын мінезін келекелеу үшін мұрындық пен ноқта сөздерін пайдаланады. Бұл жерде ноқта, мұрындық, орамал сөздеріне мрониялық мағына да беріліп тұр. Сөйтіп, автор жеңіл әзілдің ыңғайымен әйелдерінің сөзінен шыға алмайтын ағаларын да бір шымшып өтеді.

Ғалым А.Н. Веселовскийдің: «Кез келген тұлғаны суреткер ретінде оның

шығармашылықта қол жеткен биігінен танымыз» [12, 53 б.], – дегеніндей, жас ақындардың ішінде болашағынан мол үміт күттіретіндері осы бастан өздерінің поэтикалық бағытын айқындай бастады. Поэзияға түрлік, мазмұндық және поэтикалық жағынан нақты жаңалықтар әкеле қоймаса да, «өзінше айтуға» деген талпыныстарының өзі олардың дұрыс бағытта еңбектеніп жүргенін көрсетеді және сол үміт тудырады дегіміз келеді.

Жастар шығармашылығындағы көркем ізденіс іздерін, негізінен, олардың өлеңдерінің көркемдік ерекшеліктерінен көреміз. Ақын өмірлік барлық проблемаларды өз жан-дүниесі арқылы толғанып, лирикалық кейіпкердің атынан жеткізеді. Сондықтан ақын образы көбінесе осы лирикалық кейіпкер арқылы көрінеді. Көрнекті неміс философы Ф.Ницше: «Ақындардың образдары – ақыннан өзге ешкім де емес, тек бұл оның өлеңінде әр түрлі пішіндегі объективті тұрпаты ғана, сондықтан ол осынау ұлы әлемнің тұтқасы ретінде «мен» деп сөйлеуге толық хақысы бар», – деп жазған болатын [13, 168 б.].

Қорытынды

«Поэзия – ұшқыр жанр – ол тез таралады, оқушыға етер әсері де тез. Сол тез әсер тез ұмытылмау, жойылмау үшін өмірдің ең бір қиын, ең бір күрделі проблемаларын көрсету жолында ақындар атсалысады. Поэтикалық шығарма ұшқыр болса, тез ұшса, – жеңілдікпен ұшпайтыны өзінен-өзі түсінікті. Өлеңнің шын сарапшысы – уақыт. Ақынды да уақыт тудырады» [14, 193 б.], – деп жазған еді атақты ақын Ж.Нәжімеденов.

Ақын өзі өмір сүріп отырған кезеңдегі әлеуметтік мәні бар маңызды мәселелерге имандылық пен гуманизмге толы философиялық толғаныстар, қоғамдық көзқарастар арқылы үн қосып отырады. Нағыз лирикалық жырлар ақынның өз меншігінен шығып, жалпы халықтық қазынаға айналады, әрбір оқыған жаңды рухани байыта түседі. Адамның бір оқығанынан ішкі жан дүниесіне бойлай сіңетін, бүкіл жан-дүниесін билеп алып, тебіреністі

де толғанысты сезімдерді басынан кешіретін – осы лирика. Сондықтан бұл жанрға ұраншылдық жат, ол қоғамдық тапсырыспен жазылмайды. Ақын ағынан ақтарылып, өзінің жан дүниесінен қайнап шыққан бұрқақты асыл ойларын ғана лирикаға айналдырады. Ұйқасқанның бәрі бірдей өлең болмайтыны сияқты, лириканың құдіреттілігі оның қарапайым адамдардан бастап, небір жоғары интеллектілі адамдарға дейін мойындататынында, нағыз өнер мен өнер иесіне құрметпен қарататындығында.

Әр заман өз ақындарын туғызады. Әр кезеңдегі ақындардың жырларынан сол кездің болмысын танимыз, арман-мұраттарын ұғамыз, проблемаларын көреміз. Өйткені, ақын – өз заманының перзенті. Заманының көкейтесті мәселелері ақынның да жанын толғандырып, қолына қалам алдырады. Ол өз кезеңінің проблемаларын қозғап, өзі жүретінің қалауымен соларды шешудің жолдарын іздейді. Сол мақсат ақынды көркем сөздің құдіретімен жырлар тудыруға итермелейді. Ол жырлардың өміршең болуы, оқыр-мандарына жылы қабылдануы және ақынның абыройын асырып, өзіндік орнын табуы – ақынның шеберлігіне байланысты.

Жинақтап айтқанда, жас ақындар поэзиясында ұлттық құндылықтар аса маңызды сапа және атрибут ретінде көрініс тауып, болашақ дамуымыздың бір алғышарты түрінде жырлануда. Жастар шығармашылығындағы көркемдік ерекшеліктер тақырыптық-идеялық, формалық және стильдік тұрғыдан авторлардың өзіндік ізденістерімен толығып, ақындардың өнерден өз қолтаңбасын тауып, көркем мәнерін қалыптастыруға, өмірді өзінше жырлап, дәстүр мен жаңашылдықты сабақтастыра даму бағытын белгілеуде. Бұл авторлардың білімі мен білігіне, өмірді зерттей отырып, ой қорыту, баға беру, көркемдік шешім мен толғаулы тұжырым жасау машығын қалыптастыруда. Мұның бәрі ақындардың поэзияның асыл мұраттарын жақсы түсінетінін, сөз өнерін құрметтеп, ақындық өнерге адалдықпен қарайтынын көрсетсе керек. Сондықтан, маңғыстаулық ақындық мектеп өзінің

лайықты ізбасарларымен жалғастық тауып келеді деп сеніммен айта аламыз.

Әдебиеттер тізімі

1 Медетбек Т. Алтынкөпірліктер // *Жұлдыз*. – 2019. – № 9. – 69-76 бб.

2 Тоқаев Қ.К. Тәуелсіздік бәрінен қымбат // *Егемен Қазақстан*. – 2021. – 5 қаңтар.

3 Маңғыстау мақамдары. Маңғыстау облысы жас ақындарының жыр жинағы. – Алматы, Дәстүр, 2013.

4 Абай дәстүрі және тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ лирикасы // Абай дәстүрі және қазіргі қазақ әдебиеті. – Алматы, Арда, 2009.

5 Айнахан Есет. Гүлнар Науырша. Гүләйім Дәулетбаева. Маңғыстау ақын-жазушыларының кітапханасы. – Алматы. ҚАЗАқпарат. – 2013.

6 Гегель. Эстетика. В 4-х томах. 2 том. – М., 1971.

7 Белинский В.Г. Избранные сочинения. Том 5. – М., 1984.

8 Виноградов В.В. Проблема авторства и теория стилей. – М., 1961.

9 Маулина Н. Ай сырғалы ақ шағыл. – Алматы, Үш қиян, 2019.

10 Жансүгіров І. Бес томдық шығармалар жинағы. I том. – Алматы, Жазушы, 1986.

11 Ахметов З. Казахское стихосложение. – Алматы, 1964.

12 Веселовский А.Н. Историческая поэтика. – М., 1989.

13 Ницше Ф. Сочинение в двух томах. Т.1. – М., 1990.

14 Нәжімеденов Ж. Аспан шақырады. Әңгімелер, хикаяттар, мақалалар. – Алматы, Жазушы, 2005.

Transliteration

1 Medetbek T. Altynkopirlikler [Altynkopirlyk] // *Zhuldyz*. – 2019. – № 9. – 69-76 bb. (in Kaz)

2 Tokaev Q.K. Tauelsizdik barinen qymbat

[Independence is more precious than anything // Independent Kazakhstan] // *Egemen Qazaqstan*. – 2021. – 5 qantar. (in Kaz)

3 Mangystau makamdary. Mangystau oblysy zhas aqyndarynyyn zhyr zhinagy [Mangistau statuses. A collection of poems by young poets of Mangistau region]. – Almaty, Dastur, 2013. (in Kaz)

4 Abai dasturi zhane tauelsizdik kezenindegi kazak lirikasy [Abai tradition and Kazakh lyrics in the period of independence] // Abai dasturi zhane kazirgi kazak adebiyeti. – Almaty, Arda, 2009. (in Kaz)

5 Ainahan Eset. Gulnar Nauyrsha. Gulaiym Dauletbaeva. Mangystau akyn-zhazushylarynyyn kitaphanasy [Ainakhan Eset. Gulnar Nauyrsha. Gulayim Dauletbaeva. Library of Mangistau poets and writers]. – Almaty, QAZakparat, 2013. (in Kaz)

6 Gegel'. Jestetika [Aesthetics]. V 4-h tomah. 2 tom. – M., 1971. (in Russ)

7 Belinskiy V.G. Izbrannye sochineniya [Selected compositions]. Tom 5. – M., 1984. (in Russ)

8 Vinogradov V.V. Problema avtorstva i teoriya stiley [The problem of authorship and style of theory]. – M., 1961. (in Russ)

9 Maulina N. Ak syrgaly aq shagyl [White pebble with moon earrings]. – Almaty, Ush qiyana, 2019. (in Kaz)

10 Zhansugirov I. Bes tomdyq shygarmalar zhinagy [Collection of works in five volumes]. I tom. – Almaty, Zhazushy, 1986. (in Kaz)

11 Ahmetov Z. Kazahskoe stihoslozhenie [Kazakh poetry]. – Almaty, 1964. (in Russ)

12 Veselovskiy A.N. Istoricheskaya poetika [Historical poetics]. – M., 1989. (in Russ)

13 Nicshhe F. Sochinenie v dvuh tomah [Composition in two volumes]. T. 1. – M., 1990. (in Russ)

14 Nazhimedenov Zh. Aspan shakyrady. Angimeler, hikayattar, makalalar [Heaven is calling. Stories, stories, articles]. – Almaty, Zhazushy, 2005. (in Kaz)

АВТОР ТУРАЛЫ АҚПАРАТ

Әділет Дыбысұлы Қабылов

филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг университеті, Ақтау, Қазақстан, email: adlet_kabylov@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9960-2380>

Адилет Дыбысович Кабылов

кандидат филологических наук, профессор, Каспийский университет технологии и инжиниринга имени Ш. Есенова, Ақтау, Казахстан, email: adlet_kabylov@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9960-2380>

Adilet Kabylov

Candidate of Philological Sciences, Professor, Sh. Yessenov Caspian University of Technology and Engineering, Aktau, Kazakhstan, email: adlet_kabylov@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9960-2380>